

# 5. SINIF

# ÜNİTE ÜNİTE DEYİMLER VE ANLAMLARI

Hazırlayan  
**Büşra TAHİROĞLU**

Verilen deyim ve anlamları  
ders kitabındaki tüm metin ve  
etkinlikler tek tek  
incelenerek hazırlanmıştır.

## 5. Sınıf Anıttepe Yayınları

1.Ünite  
BİREY VE TOPLUM

2.Ünite  
MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

3.Ünite  
DOĞA VE EVREN

4.Ünite  
MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

5.Ünite  
VATANDAŞLIK

6.Ünite  
SAĞLIK VE SPOR

7.Ünite  
ERDEMLER

8.Ünite  
BİLİM VE TEKNOLOJİ



## 1.ÜNİTE

# BİREY VE TOPLUM

- Ağzını aramak** : konuşturarak düşüncesini öğrenmeye çalışmak
- Çileden çıkarmak** : çok kızdırmak
- Dert yanmak** : bir şeyden şikâyet etmek, yakınmak
- Sinirine dokunmak** : hoşuna gitmemek, sinirlendirmek
- Kulağına inanmamak** : duyduklarının doğruluğundan şüphe etmek
- Dili dönmek** : bir sözü doğru, düzgün söylemeyi becerememek



## 2. ÜNİTE

# MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

- Nam salmak** : ününü her yana yaymak
- Ateşe vermek** : 1. -i ateş içine sokmak  
2. bir yeri kasten yakmak, kundak sokmak  
3. (mecaz) aşırı telaşa ve sıkıntıya düşürmek  
4. (mecaz) bir ülkeyi savaşa sokarak veya kargaşa ve karışıklık yaratarak sıkıntı ve yıkıma uğratmak

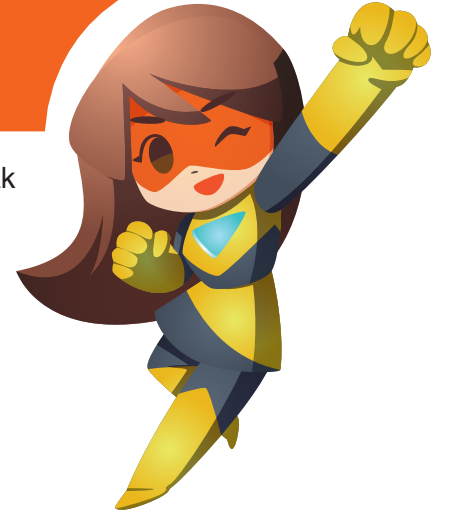
- Eli silah tutmak** : silah kullanabilmek
- Neye uğradığını şaşırarak** : ansızın üzücü, sıkıcı, neşeli, güzel veya hoş bir durumla karşılaşmak
- Sokağa dökülmek** : 1. herhangi bir sebeple dışarı çıkmak  
2. gösteri, protesto gibi amaçlarla insanlar sokaklara, meydanlara inmek.
- Demir almak** : 1. denizcilik gemi yola çıkmak için çıpasını denizden çekmek, gitmeye hazırlanmak  
2. mecaz ölmek, çekip gitmek  
3. mecaz sıvışmak, gitmek
- Ablukaya almak** : kuşatmak
- Çaba harcamak** : bir işi yapabilmek için elinden geleni yapmak
- Gözünü dört açmak** : aldanmamak için çok uyanık bulunmak
- Ne pahasına olursa olsun** : 1. ne büyük özveri isterse istesin  
2. her türlü sıkıntı ve tehlikeyi göze almak
- Hop oturup hop kalkmak** : öfke, heyecan vb. duygular sebebiyle yerinde duramaz olmak, kalkıp kalkıp oturmak
- Yola çıkmak** : 1. araca binmek üzere yolüstünde durmak  
2. bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılarak yolculuğa başlamak, harekete geçmek  
3. herhangi bir şeyi esas almak, oradan başlamak

<b>Yenik düşmek</b>	: yenilmek, mağlup olmak
<b>Kulak misafiri olmak</b>	: yanında konuşulanları konuşmaya katılmadan dinlemek
<b>Sabrı taşmak</b>	: artık katlanamaz, dayanamaz duruma gelmek, sabrı kalmamak
<b>Galeyana gelmek</b>	: coşmak, hiddetlenmek
<b>Esir düşmek</b>	: tutsak olmak
<b>Yola düşmek</b>	: yola çıkmak, yol almaya başlamak
<b>Baskın yapmak</b>	: 1. suç işlendiği veya suçluların bulunduğu sanılan bir yere ansızın girmek 2. düşmana ansızın saldırmak 3. (mecaz) ansızın konuk gelmek
<b>Zarar vermek</b>	: 1. kötülük etmek 2. birinin parasal kayba uğramasına sebep olmak
<b>Demir atmak</b>	: bir kimse bir yerde uzun süre kalmak
<b>Boy vermek</b>	: 1. su insan boyunu aşacak kadar derin olmak 2. suya dalarak boyu ile suyun derinliğini ölçmek 3. büyümek

### 3. ÜNİTE

## DOĞA VE EVREN

<b>Göz yummak</b>	: 1. görmezlikten gelmek, hoş görmek, bağışlamak 2. umudunu kesmek, umutsuzluğa düşmek
<b>Haklı çıkmak</b>	: davasının, iddiasının, düşüncesinin veya davranışının doğru olduğu anlaşılma
<b>İçinden geçirmek</b>	: bir şeyi yapmayı düşünmek
<b>Zoruna gitmek</b>	: onuruna dokunmak, gücüne gitmek
<b>Önem vermek</b>	: değer vermek, önemli saymak
<b>Burnunu sokmak</b>	: gerekmeden her işe karışmak
<b>Nefes nefese kalmak</b>	: soluğu tıkanacak gibi olmak
<b>Uzak kalmak</b>	: uzakta bulunmak
<b>İlgi göstermek</b>	: ilgisini esirgememek, belli etmek
<b>Özlemine duymak</b>	: yürekten istemek, arzu etmek
<b>Yer tutmak</b>	: 1. yer ayırmak 2. yer kaplamak 3. işlevi ve etkisi olmak 4. önemli sayılmak, önemi olmak
<b>Baş başa kalmak</b>	: biriyle veya bir şeyle yalnız kalmak
<b>Dili çözülmek</b>	: konuşamayan veya susan kişi konuşmaya başlamak
<b>Şahit olmak</b>	: tanık olmak



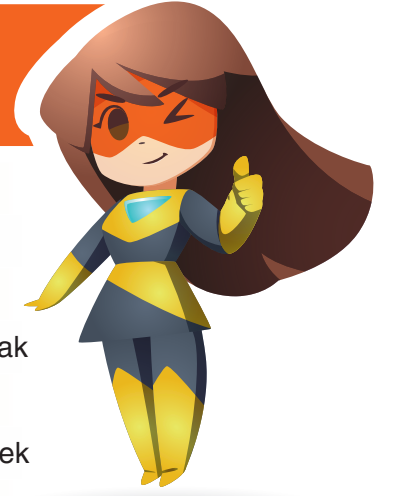


## 4. ÜNİTE MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

<b>Kilit vurmak</b>	: kapatmak
<b>Birbirine girmek</b>	: 1. karışmak 2. iplik vb. dolaşmak, çözülmeyecek duruma gelmek 3. birçok araç bir anda çarpışmak 4. (mecaz) kavga etmek, dövüşmek
<b>Saçına ak düşmek</b>	: saçı ağarmaya başlamak, yaşlanmak
<b>Kıyamet kopmak</b>	: bir yerde çok gürültü ve telaş olmak
<b>Tahta çıkmak</b>	: hükümdar olmak

## 5. ÜNİTE VATANDAŞLIK

<b>Ödü patlamak</b>	: çok korkmak
<b>Kara kara düşünmek</b>	: çok üzüntülü olmak, düşünceye dalmak
<b>Elinden kurtulmak</b>	: birinden kaçmayı başarmak
<b>Gözden kaybolmak</b>	: ortadan çekilmek veya görünmez olmak, kaybolmak
<b>Burun kıvrırmak</b>	: önem vermemek, küçümsemek, beğenmemek
<b>Gözden düşmek</b>	: bir kişi veya şey değerini yitirmek, rağbet görmemek
<b>Kanı donmak</b>	: donakalmak, çok şaşırarak
<b>Bir deri bir kemik kalmak</b>	: çok zayıf olmak
<b>Göz göze gelmek</b>	: her iki tarafın bakışları karşılaşmak
<b>Kulağına küpe olmak</b>	: başa gelen bir durumdan alınan dersi unutmamak
<b>Kulak kabartmak</b>	: belli etmemeye çalışarak dinlemek
<b>Canına tak etmek</b>	: dayanamaz duruma gelmek, sabrı kalmamak



## 6. ÜNİTE SAĞLIK VE SPOR

<b>Boğazı düğümlenmek</b>	: üzüntüden boğazı tıkanmak
<b>İçine sinmek</b>	: 1. isteğince olduğu için huzur ve mutluluk duymak 2. içi rahat etmek
<b>Kendini alamamak</b>	: istemeyerek bir işi yapma durumuna girmek
<b>Gözlerine inanmamak</b>	: hiç umulmayan, hiç beklenmeyen bir şeyin görülmesi karşısında şaşırarak
<b>Kendine gelmek</b>	: 1. ayılmak 2. akli başına gelmek 3. durumu düzelmek
<b>Gözleri takılıp kalmak</b>	: bir şeyden gözlerini ayıramamak



<b>Dile gelmek</b>	: konuşma kudreti, yeteneği, olmayan varlık konuşmak, dillenmek, lisana gelmek
<b>Kıymetini bilmek</b>	: önemini, değerini bilmek
<b>El atmak</b>	: birisinin işine karışmak, müdahale etmek
<b>El sürmemek</b>	: 1. dokunmamak, değmemek 2. bir işi yapmamak, ilgilenmemek
<b>Elini eteğini çekmek</b>	: 1. uğramaz olmak 2. uğraşmamak, ilgilenmemek 3. o şeyle ilgisini kesmek

## 7. ÜNİTE ERDEMLER

<b>Aşağı kalmamak</b>	: herhangi bir nitelik bakımından geri olmamak
<b>Meydan okumak</b>	: korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırarak
<b>Boy ölçüşmek</b>	: yarışmak
<b>Karşı koymak</b>	: boyun eğmemek
<b>Gücü yetmek</b>	: 1. eldeki imkânlarla ancak altından kalkabilmek, üstesinden gelebilmek 2. üstesinden gelebilir olmak
<b>Kendini alamamak</b>	: istemeyerek bir işi yapma durumuna girmek
<b>Gayret göstermek</b>	: çaba harcamak, başarmak için çalışmak
<b>Yardıma koşmak</b>	: güç duruma düşene istekle yardım etmek
<b>Hakkı ödenmemek</b>	: birinin iyiliklerine, emeklerine karşılık olarak ne yapılırsa az olmak
<b>Kapı kapı dolaşmak</b>	: 1. ev ev gezmek 2. bir yerlere sürekli girip çıkmak 3. iş aramak için her yere başvurmak
<b>İçine sinmek</b>	: 1. isteğince olduğu için huzur ve mutluluk duymak 2. içi rahat etmek
<b>Çaresiz kalmak</b>	: çözüm yolu, çıkar yolu bulamamak
<b>Kâr etmemek</b>	: yararı olmamak, etki yapmamak
<b>Dile getirmek</b>	: 1. konuşturmak 2. belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek





<b>Yol açmak</b>	: (mecaz) bir olayın sebebi olmak
<b>Ortaya çıkmak</b>	: 1. yokken var olmak, meydana çıkmak, türemek 2. biri kendini göstermek
<b>Dile getirmek</b>	: 1. Konuşturmak 2. belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek
<b>Mutlu etmek</b>	: mutluluk vermek, bahtiyar etmek

**Merak sarmak** : bir şeyi edinme, yapma veya onunla uğraşma isteğine kapılmak, bir şeye eğilim duymak

**Karar vermek** : bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak

**Ağzını bıçak açmamak** : üzüntüden söz söyleyemeyecek durumda olmak